

2003:4

**Sjukfrånvarande enligt SCB
och
sjukskrivna enligt RFV**

I serien Bakgrundsfakta presenteras bakgrundsmaterial till den statistik och de prognoser som avdelningen för arbetsmarknads- och utbildningsstatistik vid SCB producerar. Det kan röra sig om produktbeskrivningar, metodredovisningar samt olika sammanställningar som kan ge en överblick och underlätta användandet av statistiken.

Utgivna publikationer från 1998 i serien

Bakgrundsfakta till arbetsmarknads- och utbildningsstatistiken

- 1999:1 Staff training costs 1997
- 1999:2 Unemployment, Hirings and Vacancies in Flow Statistics
- 1999:3 Konferens om arbetsmarknadsstatistik den 18 mars 1999
- 1999:4 Informationssystemet om arbetsskador och undersökningen om arbetsorsakade besvär - En jämförande studie
- 1999:5 Revidering av modell för beräkning av personalutbildningskostnader
- 1999:6 Revision of model for calculating costs of continuing vocational training
- 2000:1 Övergång till yrkeskodning på fyrsiffernivå (SSYK) och införande av jobbstatuskod i SCB:s lönestatistik
- 2000:2 The Information System for Occupational Injuries and the Work-related Health Problems Survey - A comparative study
- 2000:3 Konferens om utbildningsstatistik den 23 mars 2000
- 2001:1 Avvikelser i lönesummestatistiken – en jämförelse mellan LAPS och LSUM
- 2001:2 En longitudinell databas kring utbildning, inkomst och sysselsättning 1990-1998
- 2001:3 Staff training costs 1994-1999
- 2001:4 Studieresultat i högskolan i form av avklarade poäng
- 2001:5 Urvals- och estimationsförfarandet i de svenska arbetskraftsundersökningarna (AKU)
- 2001:6 Svar, bortfall och representativitet i Arbetsmiljöundersökningen 1999
- 2001:7 Individ- och företagsbaserad sysselsättningsstatistik – en jämförelse mellan AKU och KS
- 2002:1 Tidsseriebrott i utbildningsregistret 2001-01-01
- 2002:2 En longitudinell databas kring utbildning, inkomst och sysselsättning (LOUISE) 1990-1999
- 2002:3 Informationssystemet om arbetsskador och undersökningen om arbetsorsakade besvär – En jämförande studie
- 2003:1 Exempel på hur EU:s ”Quality Reports” kan skrivas – avser Labour Cost Survey (LSC) 2000
- 2003:2 Förändrad redovisning av högskolans personal
- 2003:3 Individ- och företagsbaserad sysselsättningsstatistik – en fortsatt jämförelse mellan AKU och KS
- 2003:4 Sjukfrånvarande enligt SCB och sjukskrivna enligt RFV

2003:4

**Sjukfrånvarande enligt SCB
och
sjukskrivna enligt RFV**

Producent: Statistiska centralbyrån, Avdelningen för arbetsmarknads- och utbildningsstatistik

Förfrågningar: Ulf Durnell, tfn 019-17 66 45
e-post ulf.durnell@scb.se
Anders Sundström, tfn 08-506 949 37
e-post anders.sundstrom@scb.se

Om du citerar ur denna publikation, var god uppge: Källa: SCB Sjukfrånvarande enligt SCB och sjukskrivna enligt RFV

© 2003 Statistiska centralbyrån

ISSN 1103-7458

Printed in Sweden

SCB-Tryck, Örebro 2003.11 MILJÖMÄRKT Trycksak 341590

Förord

Avdelningen för "Arbetsmarknads och utbildningsstatistik" vid Statistiska Centralbyrån undersöker löpande sjukfrånvaron i Sverige med hjälp av två olika undersökningar, Arbetskraftsundersökningen (AKU) och Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS). Det gemensamma syftet för båda är att belysa sysselsättningen och dess konjunkturella utveckling för hela arbetsmarknaden i Sverige.

Samtidigt har Riksförsäkringsverket (RFV) ansvaret för den officiella statistiken på socialförsäkringsområdet. Den redovisar utfallet av sjukförsäkringen. De olika statistikprodukterna ger olika nivåskattningar.

I september 2002 inleddes ett samarbetsprojekt mellan RFV och SCB med syfte att klarlägga relationen mellan sjukskrivna enligt RFV och sjukfrånvarande enligt SCB. Analysen genomfördes genom en sambearbetning av AKU och RFV-statistiken för första kvartalen 1998, 2000 och 2002. Projektet leddes av en styrgrupp bestående av Christian Elvhage och Ola Rylander från RFV samt Ulf Durnell och Anders Sundström från SCB. Jonas Lundvik (RFV) levererade data ur RFV:s datalager STORE och medverkade i utvärderingsarbetet. Monica Rennermalm (SCB) svarade för analys av data och utarbetandet av en delrapport. Denna rapport, som också är projektets slutrapport, har skrivits av Ante Farm (SOFI och SCB) i samarbete med Monica Rennermalm.

Innehållsförteckning	Sid
Förord.....	3
1. Inledning	5
2. Kort om SCB:s statistik.....	5
2.1 Två olika statistikprodukter som löpande beskriver sysselsättningen.....	5
2.2 AKU	5
2.3 KS.....	5
3. Kort om RFV:s statistik.....	6
4. Begrepp	6
4.1 Olika begrepp	6
4.2 Sjukfrånvarande och sjukskrivna	7
4.3 Förklaring av skillnaden mellan sjukskrivna och sjukfrånvarande	8
4.4 En jämförelse mellan KS:s sjukfrånvarande och RFV:s sjukskrivna ...	8
5. Slutsatser	9

1. Inledning

Olika statistiska undersökningar av ohälsa kompletterar varandra genom att definiera och mäta "sjuka" på olika sätt. Detta gäller även den statistik som regelbundet tas fram av Riksförsäkringsverket (RFV) och Statistiska Centralbyrån (SCB). RFV har ansvaret för den officiella statistiken på socialförsäkringsområdet. Den redovisar utfallet av sjukförsäkringen. SCB har ansvaret för sysselsättningsstatistiken. Den belyser inte bara förvärvsarbete utan även frånvaro från arbete på grund av sjukdom. *Sjukfrånvarande* enligt SCB betecknar alltså "frånvarande från arbetet på grund av sjukdom", medan *sjukskrivna* enligt RFV omfattar "personer med sjukpenning". SCB mäter sjukfrånvaro genom både företagsstatistik (KS) och individstatistik (AKU), men vi begränsar oss här till att först och främst klarlägga relationen mellan sjukfrånvarande enligt AKU och sjukskrivna enligt RFV.

2. Kort om SCB:s statistik

2.1. Två olika statistikprodukter som löpande beskriver sysselsättningen

SCB har två olika statistikprodukter som löpande ger en bild av sysselsättningen i Sverige:

AKU som baseras på ett urval av individer

KS som baseras på ett urval av arbetsställen/företag/organisationer.

Anledningen till att SCB har två produkter för löpande

sysselsättningsstatistik är att användarna har flera olika behov och ingen enskild produkt kan tillgodose alla behov. Styrkan med AKU är att den snabbt ger en bild nuläget och förändringar på arbetsmarknaden – hela arbetsmarknaden. Från en och samma källa täcker vi in hela arbetskraften och kan samtidigt kvantifiera antal personer utanför arbetskraften. Styrkan med KS är i första hand tillförlitligheten i uppdelningar efter näringsgren inom privat sektor. Från och med 1996 ger KS även en bild av hela arbetsmarknaden, d.v.s. KS täcker även in offentlig sektor.

2.2. AKU

Det primära syftet med AKU är att beskriva aktuella sysselsättningsförhållanden genom att dela in Sveriges folkbokförda befolkning efter olika arbetskraftstatus. Urvalet kan sägas bestå av tre oberoende urval inom ett kvartal. Vart och ett av urvalen, ca 21 000 individer per månad, roteras på så sätt att en åttondel förnyas mellan två på varandra undersökningstillfällen, d.v.s. för varje urval inträffar det med tre månaders mellanrum. Detta innebär att varje urvalsperson ingår i AKU en gång per kvartal och sammanlagt åtta gånger under en tvåårsperiod. AKU:s design prioriterar skattningar för kvartalsgenomsnitt (urval = 63 000 per kvartal) och förändringar mellan närliggande kvartal.

2.3. KS

Det huvudsakliga syftet med KS är att med god precision snabbt ge en bild av förändringar av *antalet anställda* på detaljerad näringsgrensnivå inom privat sektor samt att redovisa sjukfrånvaro och personalomsättning. Syftet är också att belysa förändringar av antalet anställda för hela arbetsmarknaden. KS är en företagsbaserad statistik.

KS är en kvartalsundersökning. Undersökningen för privat sektor baseras på ett urval som består av 22 500 *arbetsställen* stratifierade efter näringsgren och storleksklass (i termer av antalet anställda enligt SCB:s företagsdatabas (FDB)). Urvalet fördelas i tre delar, en del för respektive månad i kvartalet. Arbetsställen med 100 eller fler anställda (enligt FDB) totalundersöks. Undersökningen för offentlig sektor är en totalundersökning som täcker in alla företag/organisationer med minst en anställd inom den offentliga sektorn.

3. Kort om RFV:s statistik

RFV redovisar månatligen det totala utfallet av socialförsäkringens utbetalningar för ohälsa. Utvecklingen är väl dokumenterad i RFV:s statistikregister (datalagret STORE) vad avser antal från socialförsäkringen ersatta sjukperioder, sjukpenningdagar, rehabiliteringspenningdagar m.m. Statistiken redovisas bl.a. efter sjukfallets längd samt sjukskrivnas kön och ålder. Den korta sjukfrånvaron, avseende sjuklöneperioden, är inte systematiskt registrerad. Någon samlad statistik avseende korta sjukfrånvaron, motsvarande sjuklöneperioden, har inte funnits sedan 1991. Sedan 2002 samlar SCB, på RFV:s uppdrag, in denna statistik. RFV redovisar denna statistik på RFV:s hemsida.

4. Begrepp

4.1. Olika begrepp

Sjukskrivna enligt RFV omfattar inte sjukfrånvarande med sjukersättning från arbetsgivaren (sjuklön). Å andra sidan omfattar sjukskrivna enligt RFV inte bara sjukfrånvarande utan också personer som uppbär sjukpenning utan att ha ett arbete som de kan vara frånvarande från. I allmänhet gäller det att:

$$\begin{array}{l}
 \text{sjukfrånvarande enligt SCB} \\
 - \text{sjukfrånvarande utan sjukpenning} \\
 + \text{sjukskrivna utan sjukfrånvaro} \\
 \hline
 = \text{sjukskrivna enligt RFV}
 \end{array}$$

Genom sambearbetning av AKU och RFV-statistiken kan man identifiera alla element i denna relation och därmed också förklara skillnader mellan antal sjukskrivna och antal sjukfrånvarande. Sambearbetning gör det dessutom möjligt att mäta sjukskrivna och sjukfrånvarande för samma referensperioder, vilket innebär att antal sjukskrivna och antal sjukfrånvarande kan redovisas på ett helt jämförbart sätt.

Sambearbetning av AKU och RFV-statistiken innebär i ett första steg att information om en individ i AKU-urvalet för mätveckan kompletteras med uppgift från RFV:s register (STORE) om individen fått sjukpenning eller inte under mätveckan. Därefter analyseras AKU-urvalet på vanligt sätt.

4.2. Sjukfrånvarande och sjukskrivna 1998 - 2002

Att sjukfrånvarande enligt AKU och sjukskrivna enligt RFV är olika begrepp innebär naturligtvis att både nivå och utveckling för serier över sjukfrånvarande och sjukskrivna kan skilja sig åt. Det visar sig också att även om nivåerna är ungefär desamma – förutsatt att sjukfrånvarande får omfatta inte bara sjukfrånvarande hela veckan utan även sjukfrånvarande under del av veckan – så har antalet sjukskrivna ökat mer än antalet sjukfrånvarande under de senaste åren. Exempelvis framgår det av Tabellerna 1 och 2 att medan andelen sjukfrånvarande mellan 1998 och 2002 ökade från 3,7 till 5,5 procent av befolkningen (16-64 år), så ökade andelen sjukskrivna från 2,7 till 5,4 procent.

Även om sjukfrånvarande och sjukskrivna är olika begrepp så framgår det av Tabell 1 att de flesta sjukfrånvarande i regel (med undantag för 1998) också är sjukskrivna, medan det av Tabell 2 framgår att de flesta sjukskrivna också är sjukfrånvarande. Sjukskrivna sjukfrånvarande har varit sjukfrånvarande så länge att de inte får sjukersättning från arbetsgivaren (sjuklön) utan sjukersättning från försäkringskassan (sjukpenning). Vi ser att antalet sådana "långtidssjukfrånvarande" mellan 1998 och 2002 ökade från 1,5 till 3,2 procent av befolkningen (16-64 år).

Tabell 1 Olika grupper av sjukfrånvarande i procent av befolkningen (16-64 år). Kvartalsmedeltal. Första kvartalen 1998, 2000 och 2002.

	Sjukfrånvarande med sjukpenning	Sjukfrånvarande utan sjukpenning	Sjukfrånvarande totalt
1998	1,5	2,2	3,7
2000	2,7	2,2	4,9
2002	3,2	2,3	5,5

Tabell 2 Olika grupper av sjukskrivna i procent av befolkningen (16-64 år). Kvartalsmedeltal. Första kvartalen 1998, 2000 och 2002.

	Sjukskrivna med sjukfrånvaro	Sjukskrivna utan sjukfrånvaro	Sjukskrivna totalt
1998	1,5	1,2	2,7
2000	2,7	1,7	4,3
2002	3,2	2,2	5,4

Anmärkingar:

- Sjukfrånvarande = frånvarande från arbetet på grund av sjukdom under hela veckan eller del av veckan.
- Sjukskriven = erhållit sjukpenning (eller rehabiliteringspenning) under hela veckan eller del av veckan.
- Sjukfrånvarande utan sjukpenning omfattar bl. a. sjukfrånvarande med sjuklön.
- Sjukskrivna utan sjukfrånvaro omfattar bl. a. sjukskrivna utan arbete (se Tabell 3). Osäkerheten (95 % konfidensintervall) är ca $\pm 0,1$ för estimat i de två första kolumnerna och ca $\pm 0,2$ för estimat i den sista kolumnen. För skillnader mellan år är osäkerheten ca $\pm 0,2$.

4.3. Förklaring av skillnaden mellan sjukskrivna och sjukfrånvarande

Enligt definitionerna av sjukskrivna och sjukfrånvarande så ökar antalet sjukskrivna mer än antalet sjukfrånvarande, om antalet sjukskrivna utan sjukfrånvaro ökar mer än antalet sjukfrånvarande utan sjukpenning. Tabellerna 1 och 2 visar också att andelen sjukskrivna utan sjukfrånvaro mellan 1998 och 2002 ökade med 1,0 procentenheter, från 1,2 till 2,2 procent av befolkningen (16-64 år), medan andelen sjukfrånvarande utan sjukpenning bara ökade med 0,1 procentenheter, från 2,2 till 2,3 procent (en ökning som ligger inom felmarginalen).

Bakom ökningen av andelen sjukskrivna utan sjukfrånvaro mellan 1998 och 2002 ligger enligt Tabell 3 för det första en ökning av andelen sjukskrivna utan arbete, från 0,9 till 1,4 procent av befolkningen (16-64 år). Ungefär hälften av dessa uppgav 1998 och 2000 i AKU att de var sjuka eller förtidspensionerade av hälsoskäl, medan andelen ökat till två tredjedelar år 2002. För det andra ökade andelen sjukskrivna med arbete utan sjukfrånvaro från 0,3 till 0,8 procent av befolkningen (16-64 år). Ungefär hälften av dessa uppgav i AKU att de arbetade mindre än 35 timmar under mätveckan. Hur stor andel som var partiellt sjukskrivna (och deltidsarbetande utan sjukfrånvaro) kan vi emellertid inte rapportera, eftersom uppgifter om partiell sjukpenning inte fanns tillgängliga vid sambearbetningen av AKU och RFV-statistiken hösten 2002.

Tabell 3 Olika grupper av sjukskrivna utan sjukfrånvaro i procent av befolkningen (16-64 år). Kvartalsmedeltal. Första kvartalen 1998, 2000 och 2002.

	Sjukskrivna utan arbete	Sjukskrivna med arbete utan sjukfrånvaro	Sjukskrivna utan sjukfrånvaro totalt
1998	0,9	0,3	1,2
2000	1,1	0,6	1,7
2002	1,4	0,8	2,2

Anmärkningar:

- Sjukfrånvarande = frånvarande från arbetet på grund av sjukdom under hela veckan eller del av veckan.
- Sjukskriven = erhållit sjukpenning (eller rehabiliteringspenning) under hela veckan eller del av veckan. Osäkerheten (95 % konfidensintervall) är ca $\pm 0,1$ för estimat avseende såväl år som skillnader mellan år.

4.4. En jämförelse mellan KS:s sjukfrånvarande och RFV:s sjukskrivna

Att det finns skillnader även mellan sjukskrivna enligt RFV och sjukfrånvarande enligt KS kan man belysa med följande exempel:

Utgångspunkten är RFV:s antal sjukskrivna vid utgången av mars 2003 som var ca 310 000. Dessa jämförs med antalet sjukfrånvarande enligt KS-undersökningen under kvartal 1 2003 som var ca 200 000.

Från RFV:s sjukskrivna exkluderas antalet sjukskrivna utan sjukfrånvaro (ca 20 procent). Även de egna företagarna som inte är inkluderade i KS-undersökningen exkluderas, (ca 3 procent). Dessutom måste deltidssjukskrivna exkluderas då de inte är medräknade i KS-undersökningen, (ca 25-30 procent).

Till dessa måste dock de sjukfrånvarande under sjuklöneperioden läggas till, (ca 25 procent), vilket illustreras nedan:

Sjukskrivna enligt RFV:	309 000
Sjukskrivna utan sjukfrånvaro:	- 62 000
Sjukskrivna egna företagare	- 9 000
Deltidssjukskrivna:	- 85 000
Frånvarande med sjuklön	+ 50 000
Sjukskrivna enl. KS definition:	= 203 000
Sjukfrånvarande enl. KS	197 000

Utifrån detta något förenklade räkneexempel finner man att de båda källorna visar i stort sett samma nivå. Man måste också vara observant på att KS-undersökningen är en urvalsundersökning och därmed behäftad med ett urvalsfel, men skillnaden är inte signifikant för detta kvartal.

5. Slutsatser

Sjukskrivna (dvs. personer med sjukpenning) omfattar inte frånvarande med sjuklön och därmed inte alla sjukfrånvarande. Å andra sidan omfattar sjukskrivna inte bara sjukfrånvarande utan också personer som uppbär sjukpenning utan att ha ett arbete som de kan vara frånvarande från. Sjukskrivna och sjukfrånvarande är alltså olika begrepp. Antalet sjukskrivna är lika med antalet sjukfrånvarande endast om antalet sjukfrånvarande utan sjukpenning råkar vara lika med antalet sjukskrivna utan sjukfrånvaro. Detta inträffade visserligen 2002, men i allmänhet kan både nivå och utveckling för serier över sjukskrivna enligt RFV och sjukfrånvarande enligt SCB skilja sig åt.

Exempelvis ökade i jämförelsen med AKU andelen sjukskrivna utan sjukfrånvaro mellan 1998 och 2002 med 1,0 procentenheter, från 1,2 till 2,2 procent av befolkningen (16-64 år), medan andelen sjukfrånvarande utan sjukpenning bara ökade med 0,1 procentenheter, från 2,2 till 2,3 procent. Detta är förklaringen till att medan andelen sjukfrånvarande mellan 1998 och 2002 ökade från 3,7 till 5,5 procent av befolkningen (16-64 år), så ökade andelen sjukskrivna mer, från 2,7 till 5,4 procent.

ISSN 1103-7458

Statistikpublikationer kan beställas från SCB, Publikationstjänsten, 701 89 ÖREBRO, e-post: publ@scb.se, telefon: 019-17 68 00, fax: 019-17 64 44. De kan också köpas genom bokhandeln eller direkt hos SCB, Karlavägen 100 i Stockholm. Aktuell publicering redovisas på vår webbplats (www.scb.se). Ytterligare hjälp ges av Bibliotek och information, e-post: information@scb.se, telefon: 08-506 948 01, fax: 08-506 948 99.

www.scb.se